

megszövegezve, hogy az erdőbirtokos tisztában legyen mindazokkal a rendelkezésekkel, amelyekhez feltétlenül alkalmazkodni köteles, de amelyeknek a korlátain belül szabadon mozoghat a gazdaság irányításánál.

Ha még külön is kiemelem Inkey Pál bárónak az Orsz. Erd. Egyesület választmányi ülésén, az erdőtörvénytervezet tárgyalása során tett és a birtokosok részéről senki által sem kifogásolt, fentebb már idézett azt a nyilatkozatát, amely szerint akkor, amidőn a közérdek és a magánérdek szembe kerül egymással, kizárólag a szakszempontot kell irányadóul venni, azt hiszem, mi szakemberek is mindnyájan meg lehetünk elégedve az erdőbirtokosok állásfoglalásával a „közérdek” értelmezését illetőleg, kapcsolatban az erdőgazdasággal.

A fenti megállapítások lényegükben fedik az én álláspontomat is, amelyet fentebb az E. L.-ből vett idézeteket megelőzőleg már röviden körvonalaztam.

(Folytatjuk.)

Erdőgazdasági munkásbiztosítás

Írta: Kállay Árpád

A munkásbiztosítás célja a társadalom munkából élő kisjövedelmű tagjai részére a véletlenül, vagy természetszerűleg bekövetkező munkaképtelenség esetére gyógykezelést és a megélhetésre a létminimumot biztosítani. A munkásbiztosítás szólhat 1. betegség, 2. baleset ellen, vagy 3. öregség, rokkantság, özvegység és árvaság esetére. Ez utóbbi megfelel a fixfizetésűek legtöbb helyen meglévő nyugdíjának.

Fennálló jogszabályaink a munkásságot a munkásbiztosítás szempontjából két nagy csoportra osztják: 1. az ipar, kereskedelem, bányászat, közlekedés és közhivatalok által alkalmazott fizikai és kisfizetésű szellemi munkásokra, 2. az őstermelő mező- és erdőgazdaság, valamint ezek őstermelő melléküzemei, úgymint az állattenyésztés, kertészet, szőlőművelés, méhészet, selymészet, vadászat, halászat körében foglalkozta-

tott őstermelő munkásokra. Első tekintetre látni, hogy itt a város intelligensebb és nagyobb igényű munkássága van külön választva a falu és pusztá kevésbé intelligens és kisebb igényű munkásságától. A két csoportban meglevő munkásbiztosítás mértéke és módja alkalmazkodik a biztosítottak intelligenciájához és igényeihez.

Ezek szerint az első csoportbeli, mondjuk röviden, ipari munkásbiztosítás sokkal többet nyújt, mint a másik. Az ipari munkásbiztosítást betegség és baleset ellen az 1927:XXI. t.-c., öregség, rokkantság, özvegység és árvaság esetére az 1928:XL. t.-c. szabályozza. Az őstermelőcsoport munkásbiztosítása meglehetősen szerény keretek közt marad. Betegségi biztosítás itt egyáltalán nincs, illetőleg a betegség esetén való ellátás legtöbbször a munkaadó feladata. A baleset elleni biztosítás már itt is általánosabb, de ez sem nyújt annyit, mint az ipari balesetbiztosítás. Itt a balesetbiztosítás az Országos Gazdasági Munkáspénztár (a volt Cselédpénztár) útján történik. Idevonakozó törvények: 1893:II. t.-c. 20. §-a, 1900:XXVIII. t.-c. 18. §-a, 1900:XVI. t.-c., 1902:XIV. t.-c., 1912:VIII. t.-c., 1913:XX. t.-c., 1922:II. t.-c., 39.555/1924. F. M. rendelet stb. Az öregség, rokkantság stb. esetére való biztosítás, mely az iparban is egészen újkeletű, az őstermelésnél egészen hiányzik.

Bár az erdőgazdaság az őstermelői csoporthoz tartozik, mégis vannak kivételes esetek, mikor az ipari csoporthoz kerül. Részben ezért, részben, mivel az erdészeti szakkörökben nem mindenki bír e kérdésben kellő tájékozottsággal, az Országos Társadalombiztosító Intézet egyes kerületi pénztárai pedig vagy túlbuzgóságból, vagy tájékozatlanságból olyan munkaterületeket is a Társadalombiztosító hatáskörébe igyekeznek bevonni, melyek törvény szerint nem tartoznak oda, s ezzel az erdőgazdaságokra kellemetlen precedenst teremtenek; ezért a következőkben azt kívánjuk tisztázni, hogy az összes jogforrások figyelembevételével az erdőgazdaság mikor esik az ipari és mikor az őstermelő munkásbiztosítás csoportjába.

Az 1927:XXI. t.-c. hatálya alá tartozó betegségi és baleseti biztosításokat az Országos Társadalombiztosító Intézet és még néhány különálló biztosító intézet teljesíti. Ezen törvény 1., 3.,

5. és 6. §-ai felsorolják, kik tartoznak a törvény hatálya alá betegségi, az 55—57. §-ai pedig, hogy kik baleseti biztosítás szempontjából. Az erdőgazdaságot a törvény következő rendelkezései érinthetik:

„1. §. biztosításra kötelezettek:

. . . . 2. az ipartörvény alá nem eső, de keresetszerűen folytatott vállalkozások, üzemek és foglalkozások . . .

. . . . 15. mezőgazdasági és erdei termeléssel... összefüggő mellékiparok . . .

2. §. E törvény hatálya nem terjed ki a mezőgazdaságra és az erdei termelésre, az állattenyésztésre, a halászatra, a kert- és szőlőművelésre, a selymészetre és a méhészetre.

Különösen nem terjed ki:

a) az 1. § 5. pontjának hatálya az előbbi bekezdésben megjelölt foglalkozási ágakba tartozó üzemek által házilag végzett kisebb építkezésekre;

b) az 1. §. 9., 10., 11., 12. és 13. pontjának hatálya az előbbi bekezdésben megjelölt foglalkozási ágakba tartozó megfelelő munkálatokra (raktározás; fuvarozás; gépjárművek tartása; vasúti üzemek, tekintet nélkül a hajtóerőre és fenntartási munkálataik; hajózás és tutajozás).”

A 2. §. tiltó rendelkezései tehát kiveszik az erdészetet a törvény hatálya alól, még pedig nemcsak a favágást, hanem a *házilag* végzett építkezést és egyéb a törvényben felsorolt olyan munkákat is, melyek nem őstermelő (nem a 2. §. 1. bekezdésében felsorolt) üzemek kebelében végezve, jelen törvény hatálya alá tartoznának. Ha azonban a favágást, valamint az építkezést, raktározást, szállítmányozást stb. nem az őstermelőüzem maga végzi házilag, hanem vállalkozó, keresetszerű foglalkozásként, akkor a favágás és a többi munka is az 1. §. 2. pontja értelmében az OTI-nél való biztosítás kötelezettsége alá esik. Tehát a favágás csak akkor biztosításra kötelezett, ha azt nem a birtokos házilag, hanem fakitermelő cég végezteti.

A másik eset, mikor az erdőgazdaság kapcsolatba kerül az ipari munkásbiztosítással, ha az erdőgazdaságnak mellékipara van (fűrésztelep, hordógyár, ládagyar stb.). Kár, hogy a törvény nem sorolja fel, mi értendő erdei mellékipar alatt. (Isme-

rünk ugyanis olyan bírói ítéletet, mely az erdei vasúti talpfa- és rönktermeléséből az erdőgazdaság iparszerűségére következ- tetett.) Természetesen maga az erdőgazdaság mellékipar esetén sem biztosításra kötelezett, csupán a mellékipar.

A törvény ilyen értelmezése teljesen megfelel az általános gyakorlati törvényalkalmazásnak, de megfelel a szakirodalom felfogásának és a bírói joggyakorlatnak is. Ez utóbbinak néhány esetét alább még ismertetni fogjuk.

Ambár a közölt törvény rendelkezései világosan és kétség- telenül kiveszik az erdőgazdaságot a társadalombiztosító-tör- vény hatálya alól, a törvény végrehajtása a gyakorlati életben e tekintetben még sem olyan egyöntetű, amilyennek lenni kel- lene. Ismerünk erdőgazdaságot, amely saját elhatározásából biz- tosítani akarta az OTI-nél munkásait, de az OTI illetékes kerü- leti pénztára a törvényre való hivatkozással természetszerűleg nem fogadta el a biztosítást, de viszont ismerünk olyan, kizáró- lag saját területen házilag dolgoztató erdőgazdaságot is, melyet egy másik kerületi pénztár ugyanarra a törvényre való hivat- kozással minden tiltakozás ellenére bevont a biztosítási kötele- zettség alá, sőt, melyet jogerős bírói ítélet kötelez az OTI-nél való munkásbiztosításra.* Így tehát ugyanazon törvények és jogszabályok alatt élő területen két egyébként teljesen azonos személy közül az egyik akarata ellenére kényszerítették arra, ami a másiknak tilos.

Ez a homlokegyenest ellenkező, kétféle törvényalkalmazás a munkásbiztosítás terén bizonytalanságot teremt az erdőgazda- ságok számára. Sürgős szüksége jelentkezik itt egy olyan tör- vényes rendelkezés kiadásának, mely e bizonytalanságot meg- szüntesse az anélkül is ezer gonddal küzdő, válságos helyzetű erdőgazdaságunk javára. Van egy régebbi törvényparagrafus (1913:XX. t.-c. III. §.), mely ma is érvényben van (az 1927:XXI.

* A szóbanforgó bírói ítélet teljesen logikátlan indokolása így szól: „... különösen azon ténykörülményből, hogy az erdőgazdaság évenként 7000 ürméter fát termel s abból 1000 ürmétert használ fel, a többi pedig eladja, a bíróság arra a következtetésre jutott, hogy az erdőgazda- ság az őstermelés kereteit meghaladja és az iparszerű fatermelés fogalma alá esik.”

t.-c. 2. §. harmadik bekezdése szerint) és amely felhatalmazza a földművelésügyi és a kereskedelemügyi minisztert arra, hogy ha a mező- és erdőgazdasági munkásbiztosítás körében kétségesse válnék, hogy valamely munkakörben alkalmazottak biztosítása a gazdasági vagy az ipari munkásbiztosítási törvények szerint történjék-e, e kérdést együttesen kiadandó rendelettel szabályozzák.

Mivel ezek szerint az összes jogszabályok ellenére a gyakorlatban ténylegesen előfordul olyan eset — bár ma még csak szórványosan —, hogy OTI határozata, sőt jogerős bírói ítélet kötelez tisztán házilag fatermelést végző erdőgazdaságot az ipari munkásbiztosításra, ezért az Országos Erdészeti Egyesület felterjesztéssel fordult az 1913:XX. t.-c. 3. §-ára való hivatkozással az illetékes minisztériumokhoz, kérve annak ismételten és világos kimondását, hogy az erdőgazdaságok által saját területen házilag végzett fakitermelési és egyéb gazdasági munkák munkásbiztosítás szempontjából nem tartoznak az OTI hatáskörébe, nemcsak a tűzifa, hanem a szerfa, talpfa, zsindegy stb. termelését illetőleg sem és akkor sem, ha az erdőbirtokos nem magánember, hanem jogi személy. Csatoltatott a felterjesztéshez annak okmányszerű bizonyítása, hogy az OTI egyes vidéki közegei bevonnak olyan erdőbirtokot is a Társadalombiztosítónál való biztosítás kötelezettsége alá, mely kizárólag saját területén házilag végez erdőgazdasági munkákat, mely tehát törvény szerint nem biztosításra kötelezett. Csatoltatott az ország legkülönbözőbb erdőbirtokaitól, összesen 18 különböző, részvénytársasági, alapítványi, városi, egyházi, állami és magán-erdőgazdaságtól begyűjtött adatok alapján annak igazolása, hogy a saját birtokukon dolgozó erdőbirtokosok a társadalombiztosító-törvény értelmében *általában nem* biztosítják munkásaikat az OTI-nél, akkor sem, ha az erdőbirtokos nem magán-, hanem jogi személy. Tárgyaltatott a felterjesztésben végül a társadalombiztosító-törvény szakirodalma és a bírói joggyakorlat néhány idevonatkozó esete, melyek szintén mind ugyanezt bizonyítják.

A bírói joggyakorlat néhány esete:

„Az erdei termelésnél alkalmazottak, amennyiben a gazdasági termelést nem az ingatlan tulajdonosa, haszonélvezője, vagy egyáltalán az ingatlan állagának birtokosa, hanem oly természetes vagy jogi személy gyakorolja vállalkozásszerűleg, aki a faállományt vagy annak egy részét nem rendszeres erdőművelés végett, hanem kizárólag a faanyagnak, mint ilyennek előállítás és értékesítése végett szerezte meg, úgy betegség, mint baleset esetére biztosítandók. (Á. Mb. H. 4488/1909.)

Az erdőbirtok tulajdonosának saját erdejében házilag és kézierővel folytatott tűzifatermelése betegségi és balesetbiztosítási kötelezettség alá eső iparszerű fatermelésnek nem minősíthető (Á. Mb. H. 6565/1911. sz., K. M. 7039/1910. sz.).”

A következő elvi határozat azt mondja ki, hogy az őstermelési üzemek (a társadalombiztosító-törvény 2. §-ában felsorolt foglalkozások) még akkor sem esnek biztosítási kötelezettség alá, ha részvénytársaság tulajdonát képezik.

„Szőlőművelésnél alkalmazott egyének akkor sem esnek biztosítási kötelezettség alá, ha a szőlőműveléssel kereskedelmi társaság foglalkozik (Á. MB. H. 953/1907. sz. elvi hat.).”

E felterjesztésre válasz még nem érkezett. Ugy tudjuk azonban, hogy a földművelésügyi minisztérium illetékes ügyosztályának az a véleménye, hogy a mezőgazdasági munkák analógiájára a favágás megfelel az aratásnak, a fa szállítása a mezőgazdasági betakarításnak, tehát a favágástól a fának vasúti kocsiba való berakásáig minden munka, beleértve az erdei fegyártmányokkal végzett munkákat is (talpfa, donga, keréktalp, zsindeley stb. termelést és az erdei szénégetést is). Tehát az erdőgazdaság ezek szerint sem tartozik az OTI-hez.

Vizsgáljuk meg végezetül, mit jelentene a Társadalombiztosító hatáskörébe való tartozás az erdőbirtokos és mit a munkás szempontjából.

Vegyünk fel példának egy 7000 kat. holdas erdőbirtokot, hol az évi hozadék kereken 10.000 m³. A munkásbiztosítás szempontjából figyelembe jövő kiadások (munkadíjak) kb. így alakulnak:

	Pengő
Termelési költség	16.000
Közelítés, szállítás, útfenntartás stb.	46.000
Személyzeti fizetés	28.000
Erdősítés, vadászat stb.	10.000
Összesen:	100.000

Ezután a munkaadó fizetne kb. 5% betegségi járulékot, azaz 5.000 pengőt és hozzávetőleg 4.000 pengő balesetbiztosítási járulékot (veszélyességi osztály XXII., veszélyességi arányszám 94.), vagyis összesen 9.000 pengőt. Ehhez járul még, hogy az erdőbirtok folyton változó munkásainak az OTI-hez való be-, kijelentgetése, az OTI-vel való levelezés, igazolványkiadás, adatgyűjtés, ellenőrzés, nyilvántartás, kimutatáskészítés stb. egy ügyes tisztviselő több mint fele munkaidejét leköti. Ez a kiadási többlet úttisztálakkal, bélyeg- és nyomtatványdíjakkal és egyéb apró kiadásokkal legalább évi 2.000 pengőre tehető. Így tehát az erdőbirtok összes társadalombiztosító terhe 11.000 pengő volna. Ezenkívül a munkás is fizet 5.000 pengő betegségi járulékot. Ha az elmúlt 1929/30. évben a kat. holdankénti tiszta jövedelem 5.00 pengő volt, 7000 holdon 35.000 P, úgy az OTI-járulék és egyéb költség a tiszta jövedelemnek 31.4%-a volna. Tudjuk azonban, hogy a múlt télihez képest a faárak kb. 10%-kal estek, a kiadások jelentékeny csökkenése nélkül. Ha a 10.000 m³ fa bruttó eladási ára tavaly 170.000 pengő volt (230 P/10 tonna = 230 P/13.5 m³ = 17.00 P/1 m³), ennek kb. 10%-os értékcsökkenése 17.000 pengő, a tiszta jövedelem tehát ebben az évben 35.000 P — 17.000 P = 18.000 P. Ebben pedig a 11.000 pengős társadalombiztosító költség 61%-át tenné ki. Nem akarjuk feltételezni, hogy még vagy 5%-os faáresés jön, mert akkor már negatív jövedelemben járnánk, de hiszen a helyzet anélkül is, ma is, az általános rossz gazdasági helyzeten felül is az erdőbirtokra annyira kedvezőtlen, hogy józan logikával teljesen lehetetlen ma arra gondolni, hogy az erdőbirtokos a Társadalombiztosítónál való biztosítás igen súlyos anyagi megterhelésével sujtassék.

Nézzük meg még végül a munkásság szempontjait. Az őstermelő, erdőgazdasági munkás, illetőleg a munkás javára az erdőbirtokos a betegségi és öregség-, rokkantsági biztosításnál ugyanazon, a baleseti biztosításnál pedig még magasabb járu-
lékot fizetne az OTI-nek, mint az ipari munkás, — ha a biztosítási kötelezettség fennállana. Tehát a várostól, orvostól, beteg-
ápolóintézményektől, kultúrától távol, az erdőn élő munkás ugyanannyit fizetne, mint a nagyobb igényű, több megbetege-
dési lehetőség közt élő, orvoshoz, patikához közel lakó, azt gyak-
rabban igénybe vevő és a legújabb modern gyógykezelésben könnyen részesíthető városi munkás. Hogy itt valami diszpari-
tás forog fenn, azt nem mi fedezzük fel, azt a törvényhozás már jó pár évtizedes működésében kifejezésre juttatta azzal, hogy
más szabályokat alkotott az őstermelő és mást a városi mun-
kásság részére. Nyilvánvaló tehát, hogyha az erdei munkás ugyanazt fizeti, mint a városi, de speciális helyzeténél fogva kapni sokkal kevesebbet kap, akkor rossz üzletet csinál. Esze-
rint tehát az erdőgazdaságok munkásának sem előnyös a Tár-
sadalombiztosítóhoz való tartozás. Tagadhatatlan ezzel szemben,
hogy az erdei munkásságnak mai munkásbiztosítása primitív és nem kielégítő, tehát javításra és továbbfejlesztésre szorul.
Ez a kérdés még megoldásra vár. De a megoldásra most pillan-
tatnyilag — az őstermelés különösen súlyos gazdasági helyzete miatt — nem alkalmas az idő, de ha alkalmas lesz is, az erde-
szet soha nem tartozhat az ipari munkásbiztosításhoz, mert a fent említett diszparitás bizonyos mértékben mindig meg lesz.
De azonfelül is, mi a munkásság szempontjából is sokkal job-
ban bízánk például az Országos Gazdasági Munkáspénztár megerősítésében és racionális továbbfejlesztésében, mint a
gigantikus adminisztrációjú, felhőkarcolót építő Társadalom-
biztosítóban.

